

وزارت جهاد کشاورزی

معاونت امور زراعت

مجری طرح گندم

دستورالعمل اجرایی

طرح ملی خودکفایی گندم

سال زراعی ۹۳-۹۴

فهرست مطالب

صفحه	
۲	پیشگفتار.....
۳	پروژه ساماندهی بذر.....
۳	پروژه بهزراعی.....
۳	عملیات مساعدت در اجرای تناوب زراعی در اراضی دیم.....
۴	عملیات بهبود تغذیه گیاهی.....
۵	مساعدهات در انجام آزمون خاک.....
۵	مساعدهات در مصرف کودهای ریزمغذی، آلی و زیستی.....
۶	مساعدهات در غنی سازی بذور در مزارع تکثیری گندم.....
۶	پروژه مدیریت مزارع گندم.....
۷	اهمیت و ضرورت اجرای پروژه.....
۷	مستندات قانونی.....
۷	اهداف پروژه.....
۸	مزارع هدف اجرای پروژه.....
۸	فرآیند اجرایی پروژه.....
۹	نحوه انتخاب پیمانکار.....
۹	نحوه عقد قرارداد با پیمانکار.....
۱۰	شرایط عمومی پیمانکار.....
۱۰	وظایف عمومی شرکت های پیمانکار.....
۱۱	وظایف کارشناسان ناظر مزارع.....
۱۱	وظایف اجرایی شرکت پیمانکار.....
۱۲	سازمان کار پروژه مدیریت مزرعه در سطح ستاد استان.....
۱۳	سازمان کار اجرائی استانی.....
۱۴	مجری پروژه در شهرستان.....
۱۴	وظایف مجری پروژه در شهرستان.....
۱۴	وظایف مراکز ترویج و خدمات جهاد کشاورزی.....
۱۵	پروژه کنترل عملیات زراعی.....
۱۵	وظایف تیم کارشناسان کنترل عملیات زراعی.....
۱۶	ضمائم.....

پیشگفتار

با توجه به محدودیت شدید منابع و عدم امکان توسعه سطح، مدیریت تولیدات کشاورزی خصوصا محصول راهبردی گندم در راستای افق چشم انداز ایران ۱۴۰۴ باید به گونه ای صورت پذیرد تا بتوان با حداکثر بهره وری در چارچوب زمانی در نظر گرفته شده به اهداف از پیش تعیین شده دست یافت. بدین منظور کلیه برنامه ریزی ها می بایست به صورتی طراحی شود تا دستیابی به این اهداف مورد حصول واقع گردد. لذا در این راستا پروژه های تعریف شده در برنامه اجرایی طرح خودکفایی گندم سال زراعی ۹۳-۹۴ شامل مواردی است که بتواند نه تنها رویکرد جدید معاونت متبوع در استقرار و توسعه سیستم کشاورزی حفاظتی را تسهیل بخشد بلکه با تفکیک حیطة مسئولیتی عوامل اجرایی موثر بر چرخه تولید (کاشت، داشت و برداشت) و تزریق بخش مناسبی از اعتبارات در مبحث مدیریت مزرعه به ارتقاء کمی و کیفی و اثر بخشی هریک از پروژه ها منجر گردد. به این منظور در سال جاری، طرح ملی خودکفایی گندم در قالب ۳ پروژه:

✓ ساماندهی بذر

✓ بهزراعی

✓ مدیریت مزرعه

تعریف شده است. که چگونگی هزینه کرد اعتبارات و دستورالعمل اجرائی این پروژه ها با همفکری مدیران محترم زراعت استان ها در دفتر مجری طرح گندم تدوین شده است.

الف - پروژه ساماندهی بذر:

با توجه به اهمیت و جایگاه بذر در افزایش تولید و پایداری آن و در راستای اهداف توسعه و توانمندسازی صنعت بذر کشور به لحاظ استقرار شرایط لازم برای بهره‌گیری از مجموعه پتانسیل‌ها و ظرفیت سایر نهاده‌ها، تدوین مدل ارتقاء این نهاده یکی از اهداف اصلی این طرح است. بنحوی که همه استان‌ها طی سنوات برنامه موظفند تا ۷۵ درصد از نیاز بذرگندم آبی و ۴۵ درصد از نیاز بذرگندم دیم خود را از بذر گواهی شده تامین و بین زارعین گندمکار توزیع نمایند.

عناوین دستورالعمل هزینه کرد اعتبارات مربوط به این پروژه به قرار ذیل می‌باشد:

۱- ساماندهی بذر خود مصرفی ارقام دیم: با توجه به تنگناها و مشکلات مالی دیمکاران به منظور افزایش کیفیت بذر خود مصرفی، بخشی از هزینه‌های مربوط به فرآوری، بوجاری و ضدعفونی این بذر پرداخت شود.

۲- طرح تعویض بذر ارقام دیم: از آنجایی که در برخی مناطق بدلیل مشکلات جاده‌ای، فاصله زیاد مراکز توزیع و خرد بودن اراضی، کشاورز راغب به تهیه بذر گواهی شده نیست بدیهی است مابه التفاوت قیمت بذر گواهی شده با گندم خوراکی پرداخت می‌گردد.

۳- انتقال بذر بین استان‌ها: با توجه به تمرکز تولید هسته‌های بذری و بعضاً بذر گواهی شده در موسسات و برخی استان‌ها، هزینه‌های مربوط به انتقال و حمل و نقل بذر از این محل قابل پرداخت می‌باشد.

ب- پروژه بهزراعی:

این پروژه شامل دو عملیات زیر است و مکان اجرای این عملیات با رویکرد مشارکت زارعین در مزارع کشاورزان با اولویت در سایت‌های الگویی - ترویجی خواهد بود.

ب-۱- عملیات مساعدت در اجرای تناوب زراعی در اراضی دیم:

بر اساس تحقیقات انجام شده در حال حاضر تناوب زراعی مهم‌ترین عامل پایداری تولید است و یکی از عوامل کاهش تولید و ناپایداری آن کشت پشت سرهم غلات دیم ارزیابی می‌شود. مساعدت در گسترش فراگیر کشت گیاهان خانواده بقولات و بخصوص نخود و عدس دیم و همچنین گسترش کشت علوفه‌های لگوم یکساله در تناوب با گندم و جو دیم از اهداف اصلی این پروژه می‌باشد.

روش اجرا:

در سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳ پروژه مساعدت در اجرای تناوب در اراضی دیم در اکثر استان های دیم خیز خصوصاً دیمزارهای سرد و معتدل اجرا می شود. لازم بذکر است که فعالیت های اجرائی این عملیات با خریداری و یا تأمین وجه بذر حبوبات و یا دیگر لگوم های یکساله و همچنین تأمین بخشی از هزینه های مربوط به خاک ورزی و کاشت در نظر گرفته شده است. لذا در اجرای این عملیات رویکرد غالب بکارگیری ادوات حفاظتی خواهد بود که پس از اجرای این عملیات بمنظور توسعه و ترویج انجام تورهای استانی و منطقه ای و بازدید زارعین دیمکار مدنظر است. در اثر اجرای این عملیات با افزایش مواد آلی ظرفیت نگهداری رطوبت در خاک دیمزارها بهبود یافته و عملکرد محصول نیز ارتقاء خواهد یافت. بدین منظور لازم است اسامی زارعین با کد ملی و شماره تلفن ایشان و مشخصات کامل پروژه تهیه و در گزارشات ارائه گردد.

ب- ۲- عملیات بهبود تغذیه گیاهی:

تعریف، اهمیت و ضرورت کوددهی در رشد مطلوب گندم:

آن دسته از عملیاتی که تحت عنوان کوددهی یا کودپاشی صورت می پذیرد، در حقیقت بخشی از اقدامات لازم مربوط به برنامه تغذیه گیاهی است که طی مراحل کاشت و داشت زراعت یک محصول خاص انجام می گیرد. کود همواره به عنوان یکی از نهاده های مهم در کشاورزی مطرح بوده که از طریق اجرای برنامه تغذیه گیاهی مورد استفاده قرار می گیرد. برای رشد مطلوب گندم می بایست "برنامه تغذیه متعادل گیاهان و به تبع آن بهینه سازی مصرف کود"، با مصرف به موقع و رعایت مقادیر صحیح و مورد نیاز گیاه به مرحله اجرا در آید. امروزه کوددهی صرفاً کودهای اوره و فسفات نبوده، و تغییرات شگرفی در این زمینه در راستای سیاست توسعه پایدار کشاورزی صورت گرفته است. افزایش روزافزون جمعیت کشور و به تبع آن افزایش تقاضا برای مواد غذایی همواره توجه به اجرای طرح های افزایش تولید محصولات زراعی را مطرح نموده است. در این راستا اجرای طرح افزایش تولید برای غلات به ویژه گندم به عنوان یکی از محصولات اساسی کشور و تأمین کننده غذای اصلی مردم مورد توجه قرار گرفته است. برای تحقق امر، مصرف کودهای شیمیایی به عنوان یکی از اقدامات اساسی در جهت افزایش تولید غلات به طور گسترده مدنظر بوده است و خوشبختانه نتایج خوبی را در پی داشته است، و در سال های اخیر علاوه برافزایش تولید، ارتقای کیفیت محصول نیز اهمیت پیدا کرده است. زیر پروژه های موردنظر در برنامه تغذیه گیاهی طرح گندم در روند اجرای برنامه تغذیه گیاهی سه عنوان به ترتیب :

✓ مساعدت در انجام آزمون خاک.

✓ مساعدت در مصرف کودهای ریزمغذی، آلی و زیستی

✓ غنی‌سازی بذور در مزارع تکثیری

پیشنهاد و به‌مرحله اجرا گذاشته می‌شوند. در اینجا به‌طور اختصار به شرح هر یک از این موارد پرداخته می‌شود:

مساعدات در انجام آزمون خاک:

آزمون خاک یکی از اقدامات ضروری و موثر در روند توسعه فرهنگ مصرف بهینه کودها و به‌تبع آن آگاهی مجریان و کشاورزان از وضعیت خاک در راستای توسعه پایدار کشاورزی است. می‌بایست ضمن اعمال نظارت مطلوب توجه بیشتری نسبت به اجرای آزمون خاک صورت پذیرد. با توجه به محدودیت‌های موجود موارد زیر در انجام آزمون خاک مدنظر قرار گیرند:

✓ آزمون خاک ترجیحا در مزارع گندم آبی و آن دسته از مزارع گندم دیم که پتانسیل تولید بالاتری دارند، به مرحله اجرا در آید.

✓ آزمون خاک به یکی از دو صورت آزمون کامل (شامل کلیه موارد مربوط به مشخصات عمومی خاک و عناصر ماکرو و میکرو) و آزمون بدون میکرو (فقط تعیین مشخصات عمومی خاک و عناصر ماکرو) صورت گیرد.

✓ بهای انجام آزمون خاک براساس نرخ تعرفه‌های مصوب موسسه تحقیقات خاک و آب و به میزان تخصیص حداکثر تا ۵۰٪ هزینه‌ها از سوی طرح گندم خواهد بود.

مساعدت در مصرف کودهای ریزمغذی، آلی و زیستی:

در راستای اجرای برنامه‌های بهبود تغذیه گیاهی ضروری است با استفاده از آخرین یافته‌های تحقیقاتی نسبت به مصرف صحیح کودهای شیمیایی شامل کودهای اصلی ازته، فسفره و پتاسه و همچنین سایر کودهای میان مصرف مانند منیزیم و گوگرد، ریزمغذی‌ها و مخصوصا کودهای آلی و زیستی در کشت گندم تحت شرایط آبی و دیم در زمان مناسب اقدام نمود.

با استفاده از کودهای اصلی از اهمیت مصرف سایر کودهای مورد نیاز به‌ویژه ریز مغذی‌ها، کودهای آلی و زیستی در تامین بخشی از نیازهای غذایی غلات کاسته نمی‌شود، به‌طوری‌که به‌لحاظ شرایط خاص می‌توان مصرف این دسته از کودها بخصوص کودهای آلی حاوی عناصر غذایی مورد نیاز گیاه را مدنظر قرار داد. این زیرپروژه شامل مصرف کودهای میکرو، آلی و زیستی بوده که به جهت اهمیت و نقش کودهای مذکور در افزایش عملکرد و بهبود کیفیت محصول در تغذیه مطلوب گیاه گندم در نظر گرفته شده است.

مساعدات در غنی‌سازی بذور در مزارع تکثیری گندم (از طریق روش بذرمال):

از آنجا که سلامت افراد جامعه از اهمیت بسزایی برخوردار است، غنی‌سازی مواد غذایی نیز روز به روز مورد توجه بیشتری قرار گرفته است. در این راستا در کشورهای مختلف روش‌های متعددی در مراحل پس از تولید از جمله در غنی‌سازی آرد (Fortification) انجام شده است، ولی راه حل بهتر آنست که بجای غنی‌سازی آرد بیشتر روی مسئله تغذیه صحیح گیاه در مزرعه (Enrichment) تاکید شود تا به‌طور طبیعی دانه‌های گندمی تولید شود که غنی از مواد غذایی بوده و در صورت استفاده از این قبیل بذور در کشت‌های بعدی، گندم علاوه بر این که رشد اولیه مطلوبی خواهد داشت، آرد حاصله نیز از کیفیت خوبی برخوردار خواهد بود. خوشبختانه در سال‌های اخیر مسئله افزایش کیفیت گندم به‌ویژه درصد پروتئین و افزایش غلظت عناصر ریزمغذی مورد تاکید بوده که یکی از روش‌های اجرایی، غنی‌سازی گندم از طریق روش بذرمال (Seed Treatment) است.

ج- پروژه مدیریت مزارع گندم:

حرکت از ترویج دولتی به سمت خصوصی‌سازی ترویج از سال ۱۳۸۲ مطرح شده است و نمونه بارز آن پروژه ناظرین در قالب طرح خودکفایی گندم می باشد. در این راستا به منظور ایجاد تحول در فرایند عملیات کاشت، داشت و برداشت گندم و تسریع در این امر و در راستای قانون بهره‌وری بخش کشاورزی و اهداف برنامه پنجم (طبق بند ه ماده ۱۴۳ برنامه پنجم توسعه)، این پروژه تدوین و همه‌ساله با استفاده از فارغ‌التحصیلان کشاورزی برای مدیریت مزارع گندم در قالب شرکت‌های خدمات فنی و مشاوره‌ای قرارداد منعقد می‌شود.

جایگاه ناظرین مزارع در ترویج و آموزش کشاورزی و مسولیت خطیری که در رابطه با انتقال یافته‌ها و فن‌آوری‌های نوین به مجامع روستایی و کشاورزان و بکارگیری اصول فن‌آوری جدید و ایده‌های نو از یک طرف و انتقال مسائل و مشکلات و نیازهای محسوس و نامحسوس آنان به مراکز خدمات و از سوی دیگر اهمیت بهره‌گیری از توان فارغ‌التحصیلان بخش کشاورزی در قالب پروژه مدیریت مزرعه را نشان می‌دهد.

اهمیت و ضرورت اجرای پروژه

جامعه کشاورزان گندم کار ایران با بیش از ۱/۷ میلیون بهره‌بردار به سبب تنوع اقلیم، نظام بهره برداری، شرایط متفاوت اقتصادی و اجتماعی، امکانات تولید و... نیازمند استفاده و بهره‌گیری مناسب از دانش، علوم و تکنولوژی جدید در عرصه افزایش تولید کمی و کیفی محصول می‌باشند. واحد های صنفی در حال حاضر به تنهایی قادر به تعامل گسترده و فراگیر با کشاورزان در جهت پاسخگویی به نیاز آنها نبوده و ضرورت ایجاد می‌کند از خدمات فنی و مشاوره ای بخش غیر دولتی به عنوان بازوی اجرایی وزارت جهاد کشاورزی، در عرصه های تولید بخش کشاورزی بهره برد.

مستندات قانونی

۱- قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹ مجلس شورای

اسلامی

۲- بند (ه) ماده (۱۴۳) قانون برنامه پنجم مبنی برون‌سپاری فعالیت های غیرحاکمیتی و

تصدی گری‌های بخش کشاورزی به بخش های خصوصی و تعاونی با تأکید بر به کارگیری

کارشناسان تعیین‌صلاحیت شده عضو سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و

سازمان نظام دامپزشکی به عنوان ناظر و یا مشاور فنی مزارع کشاورزی و واحدهای دامی و

دامپروری و آبی‌پروری، تعاونی ها و تشکلهای بخش کشاورزی

۳- ماده (۲) آیین نامه اجرایی ماده (۸۸) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (تصویب

نامه شماره ۳۱۴۲۶/ت/۲۶۹۷۷ هـ مورخ ۱۳۸۱/۷/۱ هیات وزیران با اصلاحات بعدی)

اهداف پروژه

- ارتقای بهره‌وری عوامل تولید

- افزایش سطح دانش و مهارت تولید کنندگان در راستای اقتصادی کردن تولید

- جلب مشارکت متخصصین موضوعی و فارغ التحصیلان کشاورزی در انجام بخشی از خدمات مشاوره فنی و

ترویجی

- ارتقاء سطح دانش و مهارت عملی فارغ التحصیلان کشاورزی به منظور حضور فعال و مؤثر آنان در مزارع

تولیدی کشاورزی

- توسعه پایدار کشاورزی و تولید محصولات سالم با بکارگیری اصول فنی و علمی

- ارائه خدمات فنی و مهندسی به کشاورزان بمنظور افزایش تولید

مزارع هدف اجرای پروژه:

- پتانسیل‌ها، ظرفیت ها و مزیت‌های تولید هر یک از مناطق گندم کاری استان شناسایی و در

صورت و جود ظرفیت لازم در شهرستان ها، پروژه در آن مناطق اجرا شود.

- پروژه مدیریت مزرعه در سطح مزارع دهستان هایی اجرا شود که عملکرد

آنها زیر میانگین مزارع آن دهستان باشند. بعنوان مثال اگر میانگین عملکرد مزارع گندم

دهستانی سه تن در هکتار است ، پروژه مدیریت مزرعه در آن دهستان برای کشاورزانی اجرا شود که عملکرد مزارع شان زیر سه تن عملکرد دارد تا بتوان با اجرای این پروژه عملکرد این مزارع را ارتقاء بخشید.

- توزیع استانی کارشناسان براساس سطح زیر کشت، تعداد بهره‌برداران و میزان تولید محصول گندم هر منطقه صورت گیرد.

- ترجیحا اراضی مورد هدف از پیوستگی لازم برخوردار بوده و در سطح یک روستا قرار داشته باشد.

- ترجیحا کشاورزان تحت پوشش پروژه افراد جدید باشند

فرآیند اجرایی پروژه :

در سال جاری عقد قرارداد با شرکت های پیمانکار در دو **مرحله کاشت و داشت و در قالب یک**

قرارداد انجام خواهد شد. ضمنا نسبت سهم اعتباری هر مرحله به شرح زیر خواهد بود:

جدول (۱): نسبت سهم اعتبار هر مرحله در قرارداد با شرکت پیمانکار (واحد: درصد)

مرحله داشت	مرحله کاشت*	محصول	
۳۵	۵۰	آبی	گندم
۲۵	۶۰	دیم	

تبصره (۱): مرحله کاشت شامل کلیه عملیات تهیه زمین ،بذر کاری، مرحله سبز شدن و پایان آب دوم می باشد.

تبصره (۲): جابجایی اعتبار بین مراحل فوق حداکثر تا پنج درصد (۵٪) امکان پذیر می باشد.

تبصره (۳): ۱۵٪ الباقی اعتبار مربوط به عملیات برداشت می باشد که متعاقبا ابلاغ خواهد شد.

جدول (۲): تعداد بهره بردار و سطح عملیاتی هرنفر کارشناس شرکت پیمانکار در مزارع گندم آبی

ردیف	تعداد بهره بردار (نفر)	حداقل سطح (هکتار)	حق الزحمه هر ناظر
۱	۵۰	۴۰۰	x

تبصره (۱): در سال زراعی جاری مبلغ حق الزحمه پایه برای نظارت بر مزارع گندم آبی به ازاء هر کارشناس **چهل و پنج**

میلیون ریال منظور می گردد که بر مبنای جدول فوق محاسبه و پرداخت می شود. $X=45$ میلیون ریال

تبصره (۲): مدیر جهاد کشاورزی شهرستان می تواند بیش از حداقل سطوح جدول فوق کلیه سطوح کشت گندم آبی یک یا چند روستا را (بدون توجه به تعداد کشاورز) بعنوان حوزه تحت نظارت ناظر منظور نماید.

تبصره(۳)؛ با توجه به تعداد بهره بردار و سطح تحت پوشش ناظر، حق الزحمه او می تواند حداکثر تا ۱۰٪ افزایش یابد.

جدول (۳): تعداد بهره بردار و سطح عملیاتی هر نفر کارشناس شرکت پیمانکار در مزارع گندم دیم

ردیف	تعداد بهره بردار (نفر)	حداقل سطح (هکتار)	حق الزحمه هر ناظر
۱	۶۰	۶۰۰	x

تبصره(۱): در سال زراعی جاری مبلغ حق الزحمه پایه برای نظارت بر مزارع گندم دیم به ازاء هر کارشناس **چهل میلیون ریال** منظور می گردد که بر مبنای جدول فوق محاسبه و پرداخت می شود. $X = 40$ میلیون ریال
تبصره(۲): مدیر جهاد کشاورزی شهرستان می تواند بیش از حداقل سطوح جدول فوق کلیه سطوح کشت گندم دیم یک یا چند روستا را (بدون توجه به تعداد کشاورز) بعنوان حوزه تحت نظارت ناظر منظور نماید.
تبصره(۳)؛ با توجه به تعداد بهره بردار و سطح تحت پوشش ناظر، حق الزحمه او می تواند حداکثر تا ۱۰٪ افزایش یابد.

۱- نحوه انتخاب پیمانکار:

ابتدا لازم است در اداره تولیدات گیاهی شهرستان، کارگروه انتخاب شرکت پیمانکار تشکیل شود. این کار گروه از بین اشخاص حقوقی واجد شرایط، شرکت های مجری پروژه مدیریت مزارع گندم را انتخاب می کند، به این نحو که حداقل از سه شرکت فعال در پهنه مورد نظر دعوت بعمل می آید. این شرکت ها باید پس از بازدید و بررسی اراضی مورد هدف و پتانسیل های موجود منطقه و آشنا شدن با وظایف و عملیات مورد نظر برنامه عملیاتی خود را برای رفع چالش های پیش روی تولید محصول گندم به تفکیک ارائه نموده و کار گروه مربوطه با توجه به اجرایی بودن برنامه های ارائه شده، بهترین شرکت مجری را از لحاظ امکانات و توانمندی ها، کارشناسان متخصص و مجرب و بهترین راهکار جهت افزایش تولید محصول انتخاب نموده و به مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان جهت عقد قرارداد معرفی نمایند. بعد از انتخاب پیمانکار، کارشناسان ناظر پیمانکار توسط کارگروه شهرستان با همکاری سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی ارزیابی علمی و فنی خواهند شد.

۲- نحوه عقد قرارداد با پیمانکار:

بعد از انتخاب شرکت پیمانکار، تایید صلاحیت علمی کارشناسان ناظر و بررسی برنامه های افزایش عملکرد ایشان، رییس اداره زراعت شهرستان با همکاری مراکز خدمات جهاد کشاورزی از بین عناوین فعالیت های ارائه شده در بند(۶) عناوین عملیاتی را که در پهنه مورد نظر منشا اثر بیشتری باشد و می توان با اجرای آن بیشترین مشکلات تولید منطقه را برطرف نمود، انتخاب کرده و در ماده (۶) قرارداد با پیمانکار (که در قسمت ضمیمه است) لحاظ میکند. بدیهی است زمان شروع

عملیات و تاریخ خاتمه آن دقیقاً توسط مسئول زراعت شهرستان مشخص شده و در قرارداد درج میگردد. سپس کارشناسان مجری عملیات در شرکت تعیین شده و مشخصات ایشان در بند (۱۹) قرارداد ذکر گردد. تخصص این کارشناسان باید (به ترتیب الویت) زراعت، ماشین آلات کشاورزی، خاکشناسی و گیاهپزشکی باشد. در ادامه قرارداد با مد نظر داشتن مسائل حقوقی و مالی ناظر بر قرارداد به امضاء شرکت پیمانکار و مدیر جهاد کشاورزی شهرستان می رسد. مسئول زراعت شهرستان با همکاری مرکز خدمات جهاد کشاورزی پهنه مورد نظر نسبت به زمینه سازی و اطلاع رسانی به کشاورزان در خصوص اهداف طرح و پذیرش شرکت پیمانکار و در نهایت شناسایی عرصه فعالیت کارشناسان اقدام نموده و کشاورزان داوطلب را به شرکت پیمانکار معرفی خواهد کرد.

۳- شرایط عمومی پیمانکار:

- ترجیحاً دارای دفتر کار مناسب برای مراجعه کشاورزان باشد
- وسیله نقلیه مناسب جهت باز دید از مزارع را حتماً دارا باشد
- از کارشناسان مجرب و با تجربه و دارای تخصص (به ترتیب الویت) زراعت، ماشین آلات کشاورزی، گیاهپزشکی و خاکشناسی استفاده نمایند.
- دارای کارنامه خوبی در اجرای پروژه در سنوات گذشته باشد.

تبصره یک: شرکت پیمانکار موظف است برنامه اجرایی افزایش تولید را در اراضی هدف **بصورت مکتوب به مجری پروژه در شهرستان** ارائه نماید.

تبصره دو: الویت ارائه خدمات پشتیبانی و فنی مانند اعطاء تسهیلات، بذور گواهی شده، تامین انواع کود و ادوات الگویی در مزارع مورد هدف پیمانکار می باشد.

۴- وظایف عمومی شرکت های پیمانکار:

- انجام ماموریت های محوله براساس شرح قرارداد
- انعکاس کتبی مشکلات و معضلات تولید در مزارع به مرکز خدمات جهاد کشاورزی
- انتقال اطلاعات فنی اخذ شده از مرکز خدمات جهاد کشاورزی و مراکز تحقیقات به کشاورزان و نهادینه نمودن آن در مزارع تحت پوشش (انتقال یافته ها)
- همکاری با گروه های نظارت و ارزیابی استانی
- نظارت بر حسن اجرای توصیه ها و دستورالعمل های فنی توسط کشاورزان
- تدوین تقویم و برنامه کار با کشاورزان و ارائه به مرکز ترویج و خدمات جهاد کشاورزی
- ثبت دقیق فعالیت ها و عملیات اجرایی مزارع تحت پوشش
- تهیه گزارش فنی جامع ماهانه از حیطه عمل و ارائه آن به مرکز ترویج و خدمات جهاد کشاورزی
- سایر موارد بنا به ضرورت ارجاع شده توسط مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان

۵- وظایف کارشناسان ناظر مزارع:

- تعامل سازنده با کشاورزان تحت پوشش به منظور پیشبرد اهداف پروژه

- حضور مفید و موثر در مزارع کشاورزان تحت پوشش و ارائه توصیه های فنی بر اساس دستورالعمل های فنی ابلاغ شده
- انجام عناوین عملیاتی ذکر شده در قرارداد به بهترین نحو در مزارع کشاورزان تحت پوشش
- رعایت موازین شرعی و اخلاقی در محیط کار
- تبصره (۱): کارشناسان ناظر باید در هر دوره کاری (فصل زراعی) در حداقل دو دوره آموزشی و یا کارگاه بازآموزی شرکت نمایند تا از دانش روز بی اطلاع نباشد.
- تبصره (۲): هر کارشناس ناظر باید دارای یک دفتر کاری جهت یادداشت همه فعالیت های انجام شده باشد که فعالیت های روزانه در آن ثبت شود که ملاک ارزیابی او خواهد بود
- تهیه آمار و اطلاعات دقیق بهره برداران
- ایجاد مزارع تحقیقی/ترویجی و آموزشی

۶- وظایف اجرایی شرکت پیمانکار:

از آنجایی که فعالیت های زیر با توجه به شرایط اراضی منطقه می تواند در افزایش تولید نقش اساسی داشته باشد، لذا مجری پروژه تمام عملیات زیر را علاوه بر پارامترهای موثر در تولید منطقه در قرارداد با پیمانکار لحاظ نماید:

- توسعه و ترویج اصل تناوب زراعی
- انجام عملیات کشاورزی با رویکرد کشاورزی حفاظتی و افزایش مواد آلی خاک
- تهیه بستر کشت مناسب با هدف سبز یکنواخت و تراکم گیاهی مطلوب
- انجام تنظیمات مورد نیاز ادوات زراعت گندم در کلیه مراحل
- تهیه نمونه خاک بر اساس اصول فنی و ارسال آن به آزمایشگاه و کسب نتیجه در صورت ضرورت
- تفسیر نتایج آزمون خاک و توصیه کودی مناسب
- انتخاب رقم مناسب و کاشت صحیح و اصولی
- استفاده صحیح از سموم ضد عفونی کننده مناسب منطقه
- نظارت بر کودکاری (کودهای شیمیایی پرمصرف، ریزمغذی و زیستی) بر اساس توصیه های کودی
- انتخاب شیوه و زمان آبیاری متناسب با توجه به شیب، نوع خاک و میزان آب قابل دسترس
- رعایت تاریخ مناسب کشت
- توسعه و فراگیر نمودن استفاده از خطی کار کشت گندم
- تعیین میزان مصرف بذر با توجه به توصیه های فنی و ارقام سازگار با منطقه
- هدایت کشاورزان در استفاده بهینه و بموقع از سموم شیمیایی به منظور کنترل علف های هرز، آفات و بیماری ها

- هدایت و راهنمایی کشاورزان در مقدار، شیوه و زمان مصرف کودهای سرک
- نظارت بر امر برداشت و کنترل ریزش و تعیین عملکرد هر یک از کشاورزان

تبصره(۱): لازم است بر اساس مشکلات منطقه علاوه بر موارد گفته شده از بین شرح وظایف فوق، مواردی را حسب ضرورت منطقه و در قرارداد با شرکت پیمانکار اضافه گردد.

تبصره(۲): اجرای دستورالعمل های فنی ملی و منطقه ای که با کمک مراکز تحقیقات صادر و ابلاغ می گردد.

۷- سازمان کار پروژه مدیریت مزرعه در سطح ستاد استان:

برای اجرای اصولی پروژه مدیریت مزرعه سازمان کار متناسب لازم است که به شرح زیر تعیین می شود:

الف : سازمان کار ستاد

کمیته نظارتی طرح ملی خودکفایی گندم:

- معاون دفتر طرح گندم(رئیس کمیته)
- مسئول پروژه مدیریت مزرعه(دبیر کمیته)
- رئیس گروه گندم آبی
- رئیس گروه گندم دیم
- کارشناس مسئول آمار
- مسئول تغذیه
- کارشناس مسئول مکانیزاسیون
- مسئول واحد گیاهپزشکی

شرح وظایف کمیته نظارتی طرح ملی خودکفایی گندم :

- ارزیابی و کنترل عالیه بر روند اجرای طرح در سطح کشور
- تهیه گزارش از روند اجرای پروژه های طرح در سطح کشور و ارائه آن به مسئولین ذیربط
- بررسی مسائل و مشکلات اجرای طرح و ارائه راه حل
- تهیه و یا اصلاح دستورالعمل های فنی

ب : سازمان کار اجرائی استانی

۸- اعضاء کمیته اجرایی پروژه مدیریت مزرعه استان:

- معاون امور تولیدات گیاهی(رییس کمیته)
- مدیر زراعت استان (دبیر کمیته)

- مدیر هماهنگی امور ترویج استان
- مدیر حفظ نباتات استان
- مسئول مکانیزاسیون استان
- نماینده سازمان تحقیقات استان
- رئیس سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی استان حسب مورد
- معاون اداری و مالی استان حسب مورد
- سایر معاونت و یا مدیریت‌ها حسب مورد
- مدیرعامل کانون هماهنگی و حمایتی تشکل‌های بخش کشاورزی حسب مورد
- رئیس اداره امور حقوقی استان حسب مورد

۹- شرح وظایف کمیته اجرایی پروژه مدیریت مزرعه استان:

- تعیین سازمان کار اجرایی مناسب برای اجرای مطلوب پروژه در هر شهرستان
- برنامه‌ریزی اجرایی طرح در سطح استان (بررسی و تصویب نیازها)
- نظارت و کنترل برای اجرای طرح در سطح استان بر اساس دستورالعمل‌های ابلاغی
- نظارت عالی بر کلیه مراحل انتخاب پیمانکاران پروژه و کارشناسان ناظر آنها
- نظارت و کنترل بر گردش کار و اعتبارات پروژه
- ارزشیابی دوره‌ای و نهایی پروژه و در صورت ضرورت اصلاح روند اجرایی حسب مورد
- تهیه و ارائه گزارش نهایی پروژه و ارسال به کمیته نظارت ملی
- تدوین و یا تأیید برنامه‌های آموزشی مورد نیاز با همکاری سازمان نظام مهندسی کشاورزی
- تهیه و تدوین دستورالعمل‌های فنی منطقه‌ای با همکاری افراد صاحب نظر

۱۰- مجری پروژه در استان:

- مجری پروژه در استان توسط معاون بهبود تولیدات گیاهی تعیین و به دفتر غلات، حبوبات و نباتات علوفه‌ای معاونت تولیدات گیاهی معرفی می‌شود.
- مسئولیت اجرای پروژه بعهده مجری خواهد بود که با هماهنگی کمیته اجرایی پروژه در استان بر اساس دستورالعمل‌های ابلاغی عمل خواهد نمود.

۱۱- مجری پروژه در شهرستان:

- مجری پروژه در سطح شهرستان رئیس اداره تولیدات گیاهی بوده که توسط مدیر جهاد کشاورزی شهرستان انتخاب شده و به معاونت بهبود تولیدات گیاهی استان معرفی می‌گردد.

۱۲- وظایف مجری پروژه در شهرستان:

وظایف مجری پروژه در شهرستان بر اساس دستورالعمل ابلاغی ستاد و استان بشرح ذیل

خواهد بود:

- انتخاب پیمانکار صاحب صلاحیت
- تعیین محدوده و حوزه فعالیت پیمانکار پروژه
- تعیین سطح و حجم فعالیت در مراکز ترویج و خدمات جهاد کشاورزی
- هماهنگی اجرای طرح در مرکز ترویج و خدمات جهاد کشاورزی
- تهیه پیش نویس قرارداد با شرکت پیمانکار و تعیین عناوین فعالیت از بین شرح وظایف اختصاصی آنها
- برگزاری جلسه معرفی ناظر یا ناظرین به کشاورزان روستاهای حوزه عمل ناظرین
- زمینه سازی لازم و اطلاع رسانی به کشاورزان در زمینه اجرای پروژه
- جمع آوری آمار و اطلاعات مورد نیاز
- گزارش گیری و گزارش دهی
- جمع آوری مسائل و مشکلات و ارائه گزارش به استان
- اجرای مصوبات کمیته استانی
- نظارت و ارزیابی اجرای پروژه و تایید صورت وضعیت های ارائه شده از طرف مراکز ترویج و خدمات جهاد کشاورزی

۱۳- وظایف مراکز ترویج و خدمات جهاد کشاورزی :

- مکان یابی و زمینه سازی حضور شرکت پیمانکار در راستای اجرای پروژه
- تعیین حوزه های عمل ناظرین و برگزاری نشست مشترک کشاورزان و ناظرین آنها
- کنترل، نظارت و ارزیابی حضور موثر و مفید کارشناسان شرکت پیمانکار در مزارع تحت پوشش براساس قراردادهای منعقد شده
- کنترل و ارزیابی موثر کارشناسان شرکت پیمانکار در رساندن اطلاعات فنی و مشاوره ای به کشاورزان در قالب دستورالعمل ها ، آیین نامه ها و ....
- ارائه گزارش ادواری از عملکرد پروژه و تهیه صورت وضعیت کارکرد شرکت پیمانکار
- جمع بندی مسائل و مشکلات اجرای پروژه و ارائه به اداره تولیدات گیاهی شهرستان
- تهیه گزارش نهایی ارزیابی از شرکت های پیمانکار حوزه تحت پوشش در پایان دوره

د- پروژه کنترل عملیات زراعی :

از آنجائیکه نظارت، ارزیابی و کنترل کمی و کیفی پروژه های طرح گندم از الزامات اساسی موفقیت در اجرای طرح محسوب می شود. در سال زراعی ۹۴-۹۳ نیز مانند سال گذشته فعالیت مستقلی تحت عنوان «کنترل پروژه» پیش بینی شده است که چگونگی اجرای پروژه های مربوط به ارتقاء عملیات کاشت، داشت و برداشت در مزارع گندم آبی و دیم را مورد نظارت، بررسی و ارزیابی قرار می دهد. برای

اجرای این پروژه لازم است معاونت تولیدات گیاهی استان با یک یا چند شرکت غیر دولتی صاحب صلاحیت و توانمند با ابزار و تجهیزات کافی قرار داد منعقد نماید و یا با تشکیل گروه های نظارت و ارزیابی دولتی متشکل از ۱- کارشناسان با تجربه مدیریت زراعت ۲-- محققان مرتبط ۳- سایر کارشناسان موضوعی که از نظر علمی و فنی از مهارت بالایی برخوردارند این مهم را به انجام برسانند.

وظایف تیم کارشناسان کنترل عملیات زراعی:

حضور میدانی در اراضی تحت پوشش پروژه به منظور:

- هدایت، پشتیبانی فنی و آموزشی و نظارت مستمر بر فعالیت شرکت های طرف قرارداد پروژه مدیریت مزرعه استان از نظر کیفی و کمی از طریق سرکشی منظم و دوره ای(مراحل کاشت،داشت،برداشت)
  - پیگیری دریافت ، جمع بندی و ارائه گزارش ماهیانه از عملکرد شرکت های خدمات فنی و مشاوره ای پیمانکار پروژه مدیریت مزرعه و ارائه صورت وضعیت های مربوطه به مجری پروژه - هماهنگی مستمر اقدامات با مجری استانی.
  - شرکت در جلسات و گردهمایی های فنی مربوط به نظارت مزارع.
  - تبیین دستورالعمل ها و آیین نامه های ابلاغی مرتبط به مدیریت مزرعه جهت اطلاع رسانی و پیگیری و نظارت بر چگونگی اجرای آن.
  - انعکاس مسائل و مشکلات اجرای طرح به مجری پروژه.
  - برگزاری جلسات با شرکت های خدمات فنی و مشاوره ای پیمانکار پروژه مدیریت مزرعه جهت هماهنگی امور
- تبصره(۱): مبنای پرداخت مبلغ قرارداد به پیمانکار ارزیابی عملکرد تک تک کارشناسان ناظر خواهد بود و در صورت موثر بودن نقش ایشان این پرداخت انجام خواهد شد. در غیر این صورت مجری پروژه مسئول و پاسخگو خواهد بود.